

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 03.07.2002, sp. zn. 5 To 31/2002, ECLI:CZ:VSPH:2002:5.TO.31.2002.1

Číslo: 54/2003

Právní věta:

Souhlas poškozeného s trestním stíháním obžalovaného musí být určitým a srozumitelným projevem jeho vůle adresovaným orgánu činnému v trestním řízení; význam vyjádření poškozeného nelze vyvozovat implicitně (např. z okolností případu, jeho vztahu k obžalovanému, z výpovědi svědků apod.).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 03.07.2002

Spisová značka: 5 To 31/2002

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Souhlas poškozeného s trestním stíháním

Předpisy: § 163 tr. ř.
§ 163a tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaného O. R. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 4 T 8/2001, napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze, aby ji znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl obžalovaný O. R. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. a odsouzen k trestu odnětí svobody na pět let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obžalovaný trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. dopustil tím, že dne 16. 12. 1996 v P. prodal ing. M. K. na základě kupní smlouvy dům v P., zapsaný u Katastrálního úřadu P. pro obec P., Katastrální úřad K. na LV 326, jehož hodnota byla znaleckým posudkem stanovena na 3 405 580 Kč za částku 824 000 Kč přesto, že věděl, že k uzavření smlouvy o prodeji není zmocněn majitelem domu V. R., který dne 28. 5. 1999 zemřel, neboť

mu byla dne 12. 6. 1996 platně vypovězena předchozí plná moc, která ho k prodeji opravňovala, čímž poškozenému V. R. způsobil škodu ve výši 3 405 580 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonné lhůtě obžalovaný odvolání, které směřovalo proti všem jeho výrokům. V odůvodnění podaného odvolání obžalovaný sám i prostřednictvím svého obhájce namítal, že soud prvního stupně se důsledně nezabýval jeho obhajobou. Nevypořádal se se skutečností, že prodal nemovitost, která byla předmětem jednání, za trvání platné plné moci, a že nemovitost byla zavkládována v katastru nemovitostí. Nemohl tedy poškodit otce tím, že prodal nemovitost, ač k tomu nebyl oprávněn. Soud prvního stupně se podle jeho přesvědčení nezabýval ani okolností, že dědicem nemovitosti by byl on a jeho bratr M. R. a že by se tedy dopustil podvodu vlastně sám na sobě. Soud (stejně jako orgány činné v přípravném řízení) se nezabýval otázkou platné smlouvy s B., a. s., která jednoznačně prokazuje, že nikoho nemohl poškodit, a zcela nezáleží na tom, z jakého důvodu byla smlouva uzavřena. Trestní stíhání si vysvětluje jako projev nepřátelství rodiny a její msty. Navrhoval, aby byl napadený rozsudek zrušen a on obžaloby zproštěn, protože bylo prokázáno, že jeho čin není trestným činem, případně aby věc byla vrácena Městskému soudu v Praze, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Vrchní soud ve smyslu podmínek § 259 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům: Proti obžalovanému O. R. je vedeno trestní stíhání a byla na něj podána obžaloba pro již uvedený skutek, kterým měl spáchat trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. Významné je, že skutkem obžalovaného měl být poškozen jeho již zemřelý otec V. R., podle stávajícího spisového materiálu však právě této okolnosti nebyla věnována náležitá pozornost ani orgány činnými v přípravném řízení, ani soudem prvního stupně. Podle dikce § 163 odst. 1 tr. ř. (§ 163a odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001) lze trestní stíhání mimo jiné i pro trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď (§ 100 odst. 2 tr. ř.), zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného. Je-li poškozených jedním skutkem několik, postačí souhlas byť jen jednoho z nich.

Není pochyb o tom, že V. R. byl výlučným vlastníkem domu v P., zapsaného u Katastrálního úřadu P. pro obec P., Katastrální úřad K. na LV 326, a že jako otec obžalovaného by měl procesní postavení svědka s právem odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř., protože by svojí výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání svému synovi – příbuznému v pokolení přímém. Poškozený V. R. byl tedy jedinou osobou, s jejímž souhlasem bylo možno zahájit a vést trestní stíhání proti obžalovanému. Dne 28. 5. 1999 poškozený zemřel a z obsahu spisu nelze učinit spolehlivý závěr o tom, že by do té doby svůj souhlas s trestním stíháním předložil státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu písemně, nebo že by byl jeho obsah zaznamenán do protokolu (§ 163 odst. 2 tr. ř.). Ustanovení § 163 tr. ř. o trestním stíhání se souhlasem poškozeného je přitom vybudováno na principech, z nichž vyplývá, že souhlas poškozeného s trestním stíháním vyjmenované kategorie trestných činů těch osob, vůči nimž by měl poškozený jako svědek právo odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 tr. ř., se nepresumuje, musí být vyjádřen způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti (srovnej též nově § 163a odst. 2 tr. ř.).

Případy, kdy souhlasu poškozeného s trestním stíháním pro některý z trestných činů uvedených v § 163 tr. ř. není třeba, jsou vyjmenovány v ustanovení § 163a odst. 1 tr. ř. a ze znění tohoto ustanovení je zřejmé, že smrt poškozeného, nebyla-li způsobena posuzovaným činem (§ 163a odst. 1 písm. a/ tr. ř.), nezakládá důvod, pro který by souhlasu poškozeného nebylo třeba. Pro tyto případy nelze souhlas poškozeného nahradit případnými souhlasy jeho dědiců, jak se o to posléze orgány činné v přípravném snažily při výslechu svědka M. R., syna poškozeného a bratra obžalovaného. Udělení souhlasu k trestnímu stíhání osob pro trestné činy uvedené v § 163 tr. ř. je právem spojeným výlučně s osobou poškozeného, odrážející zpravidla jeho citový vztah a vazbu, a nemůže proto přecházet ani na jeho dědice; smrtí poškozeného zaniká (srovnej rozh. č. [54/1998](#) Sb. rozh. tr.).

Protože nebyl zjištěn ani žádný další z důvodů uvedených v § 163a odst. 1 písm. b)-d) tr. ř. - nebylo zjištěno, že by poškozený nebyl schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou by byl zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo pro kterou by byla jeho způsobilost k právním úkonům omezena, že by byl osobou mladší 15 let, či že by z okolností bylo zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhrůžkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností, bylo nutno soustředit pozornost na zodpovězení otázky, zda stávající spisový materiál dovoluje závěr o takovém vyjádření poškozeného, z něhož by bylo bez důvodných pochybností zřejmé, že souhlas s trestním stíháním obžalovaného byl dán.

Jedinou listinou, která by mohla po splnění dalších předpokladů splňovat podmínky písemně vyjádřeného souhlasu s trestním stíháním obžalovaného je tzv. oznámení o podezření ze spáchání trestného činu ze 16. 12. 1997, v němž je jako oznamovatel uveden V. R., zastoupený JUDr. S. D. Z obsahu listiny přímo nevyplývá, že by oznamovatel dal též souhlas s trestním stíháním obžalovaného, listina jím není ani podepsaná (podpis, jímž je opatřena, je podpisem JUDr. S. D.). Oznámení o podezření ze spáchání trestného činu, zpracované za poškozeného advokátem, které neobsahuje vyjádření poškozeného, jímž dává souhlas s trestním stíháním, a které není ani poškozeným podepsáno, nespĺňuje předpoklady jeho vyjádření a souhlasu ve smyslu § 163 odst. 2 tr. ř. Nedostatkem je, že součástí spisu není plná moc, která by rozsah zastoupení poškozeného advokátem JUDr. S. D. konkretizovala. Bylo-li by součástí plné moci relevantně učiněné vyjádření o souhlasu s trestním stíháním obžalovaného, pak by ani podle názoru odvolacího soudu nebylo důvodných pochybností o zákonnosti trestního stíhání obžalovaného. Tyto podmínky však jistě nespĺňuje plná moc udělená poškozeným V. R. advokátovi JUDr. S. D. dne 17. 12. 1997 k jeho zastupování ve sporu o určení neplatnosti prodeje předmětného domu.

Na soudu prvního stupně proto bude, aby advokáta JUDr. S. D. vyzval k předložení plné moci, zmocňující ho k podání oznámení o podezření ze spáchání trestného činu, případně aby ho k této okolnosti vyslechl a nebude-li plná moc obsahující souhlas poškozeného s trestním stíháním obžalovaného advokátem předložena, nelze než uzavřít, že souhlas poškozeného s trestním stíháním obžalovaného nebyl dán. Souhlas poškozeného s trestním stíháním musí být určitým a srozumitelným projevem jeho vůle adresovaným kvalifikovaným orgánům, význam vyjádření poškozeného nelze implicitně vyvozovat (např. z okolností případu, vztahu k obžalovanému, z výpovědí svědků apod.).

Teprve po objasnění sporné otázky bude na soudu prvního stupně, aby posoudil, zda jsou splněny podmínky pro pokračování v trestním stíhání obžalovaného, či zda nemusí trestní stíhání obžalovaného z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř. zastavit s důsledky předvídanými v ustanovení § 11 odst. 3 tr. ř.

Vrchní soud si byl vědom, že potřebné doplnění dokazování svým rozsahem nesvědčí pro závěr, aby věc byla po zrušení napadeného rozsudku vrácena soudu prvního stupně, aby ji znovu projednal a rozhodl podle § 259 odst. 1 tr. ř. Přesto je ale přesvědčen, že věc bylo nutno vrátit soudu prvního stupně, poněvadž vytýkanou vadu nelze účinně, při důsledném respektování práv obžalovaného a principů spravedlivého procesu odstranit v odvolacím řízení. Bylo-li by totiž zjištěno, že souhlas poškozeného s trestním stíháním obžalovaného nebyl dán, bylo by třeba napadený rozsudek podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. zrušit a trestní stíhání zastavit, aniž by byla obžalovanému dána možnost v zákonem stanovené lhůtě prohlásit, že na projednání věci trvá. Podle § 257 odst. 3 tr. ř. v řízení před odvolacím soudem náleží toto právo obžalovanému toliko tenkrát, když některá z okolností vyjmenovaných v ustanovení § 257 odst. 2 tr. ř., mezi něž patří i okolnost uvedená v ustanovení § 11 odst. 1 písm. i) tr. ř., nastala až po vyhlášení napadeného rozsudku, což ale v posuzovaném případě splněno nebylo.

Odhlédne-li se od vytýkané podstatné vady řízení, která může mít vliv na zákonnost napadeného rozsudku, nelze skutkovým závěrům soudu prvního stupně nic vytknout. O skutkovém stavu věci, jak

byl zjištěn a popsán ve výroku napadeného rozsudku, nejsou ani podle přesvědčení odvolacího soudu důvodné pochybnosti. V odůvodnění napadeného rozsudku soud prvního stupně v souladu s § 125 tr. ř. vyložil, které skutečnosti vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel, jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů, jak se vypořádal s obhajobou obžalovaného, která je v zásadních bodech totožná s námitkami uplatněnými v jeho odvolání. Soud prvního stupně nepochybil, vystavil-li svá skutková zjištění na usvědčujících výpovědích svědků M. R., V. R. a J. J., na jím specifikovaných listinách (mj. i obsahu spisu Obvodního soudu pro Prahu 8 sp. zn. 12 C 234/97, v němž je založen protokol s výpovědí O. R. coby účastníka řízení). Vyznění těchto důkazů v odůvodnění napadeného rozsudku v míře potřebné pro přesvědčivost svého rozhodnutí reprodukoval a způsob, jakým byly provedené důkazy zhodnoceny, zcela koresponduje zásadám hodnocení důkazů dle § 2 odst. 6 tr. ř. Námitka obžalovaného, že výpovědi svědků (rodinných příslušníků) jsou projevem jejich nepřátelství, nemá oporu v provedeném dokazování.

Soud prvního stupně nepochybil ani v tom, posoudil-li skutek obžalovaného jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Bylo prokázáno, že obžalovaný ke škodě cizího majetku sebe obohatil tím, že uvedl někoho v omyl, a způsobil-li škodu 3 405 580 Kč, pak v době rozhodování soudu prvního stupně šlo o škodu velkého rozsahu ve smyslu § 89 odst. 11 tr. zák. účinného v době spáchání činu a rozhodování soudu prvního stupně. Dnem 1. 1. 2002 však vstoupila v činnost novela trestního zákona (zák. č. 265/2001 Sb.) a posouzení trestnosti činu obžalovaného podle tohoto zákona je pro obžalovaného příznivější (§ 16 odst. 1 tr. zák.), poněvadž škodou velkého rozsahu se podle § 89 odst. 11 tr. zák. ve znění zák. č. 265/2001 Sb. rozumí škoda dosahující nejméně 5 000 000 Kč a skutek obžalovaného by bylo možno posoudit – byly-li by splněny podmínky pro vedení trestního stíhání – jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. Nutno ovšem dodat, že posledně uvedené závěry odvolacího soudu o závěrech soudu prvního stupně jsou okrajové a stanou se zcela nadbytečnými pro případ, že nebude spolehlivě prokázáno, že poškozený V. R. dal souhlas s trestním stíháním obžalovaného.

K odvolání obžalovaného O. R. odvolací soud napadený rozsudek z důvodů zevrubně uvedených v tomto usnesení zrušil podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c), d) tr. ř. a věc podle § 259 odst. 1 tr. ř. vrátil Městskému soudu v Praze, aby ji v intencích jeho pokynů znovu projednal a rozhodl.